

תהילים פרק קה

❖ א הודו לה', קראו בשמו;

○ הודיעו בעמים, עלילותיו.

❖ ב שירו-לו, זמרו-לו; שיחו, בכל-נפלאותיו.

❖ ג התהללו, בשם קדשו; ישמח, לב מבקשי ה'.

❖ ד דרשו ה' ועזו; בקשו פניו תמיד.

❖ ה זכרו--נפלאותיו אשר-עשה; מפתיו, ומשפטי-פיו.

ו זרע, אברהם עבדו: בני יעקב בחיריו.

ז הוא, ה' אלהינו; בכל-הארץ, משפטיו.

ח זכר לעולם בריתו; דבר צוה, לאלף דור.

ט אשר כרת, את-אברהם; ושבועתו לישחק.

י ויעמידה ליעקב לחק; לישראל, ברית עולם.

יא לאמר-לה, אתן את-ארץ-כנען: חבל, נחלתכם.

יב בהיותם, מתי מספר; כמעט, וגרים בה.

❖ יג ויתהלכו, מגוי אל-גוי; מממלכה, אל-

עם אחר. יד לא-הניח אדם לעשקם;

ויוכח עליהם מלכים. טו אל-תגעו

במשיחי; ולנביאי, אל-תרעו.

❖ טז ויקרא רעב, על-הארץ; כל-מטה-לחם

שבר. יז שלח לפניכם איש; לעבד, נמכר

יוסף. יח ענו בכבל רגליו...

❖ כ שלח מלך, ויתירהו; משל עמים,

ויפתחוו. כא שמו אדון לביתו; ומשל,

בכל-קנינו. כב לאסר שריו בנפשו;

וזקניו יחכם.

❖ כג ויבא ישראל מצרים; ויעקב, גר בארץ-

חם. כד ויפר את-עמו מאד; ויעצמהו,

מצריו.

❖ כה הפך לבס לשנא עמו; להתנכל בעבדיו.

❖ כו שלח, משה עבדו; אהרן, אשר בחר-בו.

כז שמו-בם, דברי אתותיו; ומפתים,

בארץ חם.

❖ כח שלח חשך ויחשך; ולא-מרו את-דברו

כט הפך את-מימיהם לדם; וימת, את-

דגתם.

ל שרץ ארצם צפרדעים; בחדרי, מלכיהם.

לא אמר, ויבא ערב; פנים, בכל-גבולם.

לב נתן גשמייהם ברד; אש להבות בארצם.

לג ויך גפנם, ותאנתם; וישבר, עץ גבולם.

לד אמר, ויבא ארבה; וילק, ואין מספר.

לה ויאכל כל-עשב בארצם; ויאכל, פרי אדמתם.

לו ויך כל-בכור בארצם...

❖

❖ לז ויוציאם, בכסף וזהב; ואין בשבטיו

כושל. לח שמח מצרים בצאתם: כי-נפל

פחדם עליהם.

לט פרש ענו למסד; ואש, להאיר לילה.

מ שאל, ויבא שלו; ולחם שמים,

ישביעם. מא פתח צור, ויזובו מים;

הלכו, בציות נהר.

מב כי-זכר, את-דבר קדשו;

- את-אברהם עבדו.

מג ויוצא עמו בששון; ברנה, את-בחיריו.

מד ויתן להם, ארצות גוים; ועמל

לאמים יירשו.

מה בעבור, ישמרו חקיו-- ותורתיו

ינצרו; הללו-יה.

קו הללו-יה: הודו לה' כי-טוב- כי לעולם חסדו

ב מי--ימלל, גבורות ה'; ישמיע, כל-תהלתו.

ג אשרי, שמרי משפט; עשה צדקה בכל-עת.

ד זכרני ה', ברצון עמך; פקדני, בישועתך.

ו חטאנו עם-אבותינו; העוינו הרשענו.

ז אבותינו במצרים, לא-השכילו נפלאותיך--

לא זכרו את-רב חסדיך; וימרו על-גם בים-סוף.

מג פעמים רבות, יצילים: ויהמה, זמרו בעצתם; וימכו,

בעונם. וירא, בצר להם--בשמעו, את-רנתם.

מה ויזכר להם בריתו; וינחם, כרב חסדו.

מו ויתן אותם לרחמים-- לפני, כל-שוביהם.

מז הושיענו, ה' אלהינו,

וקבצנו, מן-הגוים: להדות, לשם קדשך;

להשתבח, בתהלתך.

תהילים פרק עח

א מַשְׁכִּיל, לְאֶסָף:

הַאֲזִינָה עַמִּי, תּוֹרָתִי; הַטּוֹ אֲזַנְכֶם, לְאִמְרֵי-פִי.

ב אֲפִתְחָה בְּמַשָּׁל פִּי; אֲבִיעַה חֲדוֹת, מִנִּי-קֹדֶם.

ג אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ, וַיִּנָּדְעוּ; וַאֲבוֹתֵינוּ, סִפְרוּ-לָנוּ. ד לֹא נִכְחַד, מִבְּנֵיהֶם-- לְדוֹר אַחֲרוֹן, מִסִּפְרֵים תְּהִלּוֹת יְהוָה; וַעֲזָזוּ וַיַּפְלֵאֲתוּ, אֲשֶׁר עָשָׂה.

ה וַיִּקַּם עַדוֹת, בַּיַּעֲקֹב, וְתוֹרָה, שֶׁם

בִּישְׂרָאֵל: אֲשֶׁר צִוָּה, אֶת-אַבּוֹתֵינוּ--

וּלְהוֹדִיעַם, לְבְנֵיהֶם. ז לְמַעַן יֵדְעוּ, דּוֹר אַחֲרוֹן--

בָּנִים יוֹלְדוּ; יִקְמוּ, וַיִּסְפְּרוּ לְבְנֵיהֶם.

ז וַיִּשְׁיֻמוּ בֵּאלֹהִים, כְּסֶלֶם: וְלֹא יִשְׁכָּחוּ,

מַעֲלָלֵי-אֵל; וַיַּמְצוּתוּ וַיִּנְצְרוּ.

ח וְלֹא יִהְיוּ, כְּאַבּוֹתֵם-- דּוֹר, סוֹרֵר וּמָרָה:

דוֹר, לֹא-יִהְיֶה לָבוֹ;

וְלֹא-נֶאֱמָנָה אֶת-אֵל רֹחוֹ.

ט בְּנֵי-אֲפֹרִים, נוֹשְׁקֵי רֹמֵי-קֶשֶׁת; הִפְכוּ, בַּיּוֹם קָרֵב.

י לֹא שָׁמְרוּ, בְּרִית אֱלֹהִים; וּבִתּוֹרָתוֹ, מָאֲנוּ לָלֶכֶת.

יא וַיִּשְׁכָּחוּ עֲלִילוֹתָיו; וַיַּפְלֵאוּתוּ, אֲשֶׁר הִרְאָם.

יב נֶגְדַת אַבּוֹתֶם, עָשָׂה פֶלֶא; בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שָׁדָה-צֹעַן.

יג בָּקַע יָם, וַיַּעֲבִירֵם; וַיַּצֵּב-מַיִם כְּמוֹ-נֵד.

יד וַיִּנְחַם בַּעֲנַן יוֹמָם; וְכָל-הַלַּיְלָה, בְּאוֹר אֵשׁ.

טו וַיִּבְקַע צָרִים, בַּמִּדְבָּר; וַיִּשַׁק, כְּתֹהֲמוֹת רֶבֶה.

טז וַיֵּצֵא נוֹזְלִים מִסָּלֶע; וַיִּוֹרֵד כְּנֹהֲרוֹת מַיִם.

יז וַיֹּסִיפוּ עוֹד, לַחֲטֹא-לוֹ-- לְמִרּוֹת עֲלִיוֹן, בַּצִּיָּה.

יח וַיִּנְסוּ-אֵל בִּלְבָבָם-- לִשְׁאֹל-אֲכָל לִנְפֹשָׁם.

יט וַיִּדְּבְרוּ, בֵּאלֹהִים: אָמְרוּ, הַיּוֹכֵל אֵל--לְעֹרֵךְ שִׁלְחוֹן,

בַּמִּדְבָּר. כ הֵן הִכָּה-צוֹר, וַיִּזְבּוּ מַיִם-- וַיַּחֲלִים יִשְׁטָפוּ:

הִגֵּם-לָחֶם, יוֹכֵל תֵּת; אִם-יָכִין שָׁאֵר לַעֲמוֹ.

כא לָכֵן, שָׁמַע יְהוָה-- וַיִּתְעַבֵּר:

וַאֲשֶׁר נִשְׁקָה בַּיַּעֲקֹב; וְגַם-אֵף, עָלָה בִּישְׂרָאֵל.

כב כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ, בֵּאלֹהִים; וְלֹא בָטְחוּ, בִּישׁוּעָתוֹ.

כג וַיֵּצֵא שְׁחָקִים מִמַּעַל; וַיְדַלְתֵּי שָׁמַיִם פֶּתַח.

כד וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וַיִּתֵּן לָמוֹ.

כה לָחֶם אֲבִירִים, אֲכָל אִישׁ; צִידָה שָׁלַח לָהֶם לְשַׁבַּע.

כו יֹסַע קָדִים, בְּשָׁמַיִם; וַיִּנְהַג בַּעֲזָז תִּימָן.

כז וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כַּעֲפֹר שָׁאֵר; וַיַּחֲזֹל יָמִים, עוֹף כָּנָף.

כח וַיַּפֵּל, בְּקֶרֶב מִחְנֵהוּ; סָבִיב, לְמַשְׁכְּנֹתָיו.

כט וַיֵּאֱכָלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ מָאֵד; וַתֵּאָזְנוּ, יָבֵא לָהֶם.

ל לֹא-לֹא-זָרוּ מִתֵּאָזְנוּ; עוֹד, אֲכָלֶם בְּפִיָּהֶם.

לא וַאֲף אֱלֹהִים, עָלָה בָּהֶם, וַיִּהְרַג, בְּמַשְׁמַנֵּיהֶם;

וּבַחֲזִירֵי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ.

לב בְּכָל-זֹאת חֲטָאוּ-עוֹד וְלֹא-הֶאֱמִינוּ, בַּנִּפְלְאוֹתָיו.

לג וַיַּכֵּל-בְּהֶבֶל יְמֵיהֶם; וַשְׁנוּתֵם, בַּבִּהָלָה.

לד אִם-הִרְגָם וַיִּדְרָשׁוּהוּ; וַשְּׁבוּ, וַשְּׁחֲרוּ-אֵל.

לה וַיִּזְכְּרוּ, כִּי-אֱלֹהִים צוֹרֵם; וְאֵל עֲלִיוֹן, גָּאֲלָם.

לו וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם; וַיִּכְזְבוּ-לוֹ.

לז וְלָבָם, לֹא-נִכְזַן עִמּוֹ; וְלֹא נֶאֱמָנוּ, בְּבָרִיתוֹ.

לח וְהוּא רַחוּם, יִכְפֹּר עוֹן-- וְלֹא-יִשְׁחִית;
וְהִרְבָּה, לְהָשִׁיב אָפוֹ; וְלֹא-יַעִיר, כָּל-חַמָּתוֹ.

לט וַיִּזְכֹּר, כִּי-בֶשֶׁר הֵמָּה; רוּחַ הוֹלֵךְ, וְלֹא יָשׁוּב.

מ כָּמָה, יִמְרוּהוּ בַּמִּדְבָּר; יַעֲצִיבוּהוּ, בִּישִׁימוֹן.

מא וַיִּשׁוּבוּ וַיִּנְסוּ אֵל; וַיְקַדֹּשׁ יִשְׂרָאֵל הַתּוֹ.

מב לֹא-זָכְרוּ אֶת-יְיָ; יוֹם, אֲשֶׁר-פָּדַם מִנִּי-צָר.

מג אֲשֶׁר-שָׁם בְּמִצְרַיִם, אֲתוֹתָיו; וּמוֹפְתָיו, בְּשָׁדָה-צֹעַן.

מד וַיַּהֲפֹךְ לָדָם, יְאֲרִיהֶם; וַיַּנְזְלֵיהֶם, בַּל-יִשְׁתִּיּוֹן.

מה יִשְׁלַח בָּהֶם עֶרֶב, וַיֵּאֱכָלֶם; וַיַּפְרֹדֵעַ וַתִּשְׁחִיתֵם.

מו וַיִּתֵּן לְחִסְיָל יְבוּלָם; וַיִּגְיַעַם, לְאַרְבָּה.

מז יַהֲרֹג בַּבֶּרֶד גִּפְנָם; וַיִּשְׁקְמוּתֶם, בַּחֲנָמַל.

מח וַיִּסְגֵּר לְבֶרֶד בְּעֵירָם; וַיִּמְקְנֵיהֶם, לְרִשְׁפִּים.

מט יִשְׁלַח-בָּם, חֲרוֹן אָפוֹ--עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה;

מִשְׁלַחַת, מִלֵּאכֵי רָעִים.

נ יַפְלֹס נְתִיב, לֵאפוֹ: לֹא-חֲשָׁךְ מִמּוֹת נַפְשָׁם;

וַחֲתִיתֶם, לְדִבְרֵי הַסִּגִּיר.

נא וַיֵּךְ כָּל-בָּכוֹר בְּמִצְרַיִם רֹאשִׁית אוֹנִים, בְּאֶהֱלֵי-חֶם.

נב וַיֹּסַע כָּצֹאן עִמּוֹ; וַיִּנְהַגֵם כַּעֲדָר, בַּמִּדְבָּר.

נג וַיִּנְחַם לְבָטָח, וְלֹא פָחַדוּ; וְאֶת-אוֹיְבֵיהֶם, כָּסָה הַיָּם.

נד וַיֵּבִיֵּאֵם, אֵל-גָּבּוּל קָדְשׁוֹ; הִרְ-זָה, קִנְיָתָהּ יְמִינוֹ.

נה וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיהֶם, גּוֹיִם-- וַיַּפִּילֵם, בְּחֶבֶל נִחְלָה;

וַיִּשְׁכֵּן בְּאֶהֱלֵיהֶם, שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל.

נו וַיִּנְסוּ וַיִּמְרוּ, אֶת-אֱלֹהִים עֲלִיוֹן; וַעֲדוּתָיו, לֹא שָׁמְרוּ.

נז וַיִּסְגּוּ וַיִּבְגְּדוּ, כְּאַבּוֹתֶם; נִהְפְּכוּ, כְּקֶשֶׁת רַמְיָה.

נח וַיַּכְעִיסוּהוּ בְּבִמּוֹתֶם; וּבִפְסִילֵיהֶם, יִקְנִיאוּהוּ.

נט שָׁמַע אֱלֹהִים, וַיִּתְעַבֵּר; וַיִּמְאָס מְאֹד, בִּישְׂרָאֵל.

ס וַיִּטֹּשׁ, מִשְׁכָּן שָׁלוֹ; אֲהֵל, שָׁכַן בְּאֶדָם.

סא וַיִּתֵּן לְשָׁבִי עֲזוֹ; וַתִּפְאֲרֵתוּ בִּגְד־צָר.

סב וַיִּסְגֵּר לַחֲרֹב עִמּוֹ; וַיִּבְנַחֲלֵתוּ, הַתְּעַבֵּר.

סג בַּחוּרָיו אֲכָלָה-אֵשׁ; וּבִתּוֹלֵתָיו, לֹא הוֹלְלוּ.

סד כַּהֲנָיו, בַּחֲרֹב נָפְלוּ; וַאֲלֻמְנֹתָיו, לֹא תִבְכְּיָנָה.

סה וַיִּקַּץ כְּיֶשֶׁן אֲדָנִי; כְּגִבּוֹר, מִתְרוֹנֵן מִיָּן.

סו וַיִּךְ-צָרָיו אַחֲרוֹ; חֲרַפְתָּ עוֹלָם, נָתַן לָמוֹ.

סז וַיִּמְאָס, בְּאֶהֱלֵי יוֹסֵף; וּבִשְׁבֹט אֲפֹרִים, לֹא

בָּחַר. סח וַיִּבְחַר, אֶת-שֹׁבֶט יְהוּדָה; אֶת-הַר-

צִיּוֹן, אֲשֶׁר אֱהָב.

סט וַיִּבֶן כְּמוֹ-רַמְיִם, מִקְדָּשׁוֹ; בְּאֶרֶץ יִסְדָּה לְעוֹלָם.

ע וַיִּבְחַר, בְּדוֹד עֲבָדוֹ; וַיִּקְחָהוּ, מִמִּכְלָלֹת צֹאן.

עא מֵאַחֵר עֲלוֹת, הִבְיָאוֹ:

לְרַעוֹת, בַּיַּעֲקֹב עִמּוֹ; וּבִישְׂרָאֵל, נִחְלָתוֹ.

עב וַיִּרְעַם, כָּתֶם לִבָּבוֹ; וּבַחֲבוּנוֹת כָּפָיו יִנְחֶם.

מגיד

1* הא לחמא עניא- די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין וייתי ויכל, **כל דצריך ייתי ויפסח.** השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישׂראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.

2* מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? ...

3* עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. * **ונאפילו כלנו חכמים,** כלנו נבונים, כלנו זקנים, כלנו יודעים את התורה, **מצוה עלינו לספר** ביציאת מצרים. **וכל המדבֿה לספר** ביציאת מצרים הרי זה משבח.

4* מעשה ברבי אליעזר ורבי יחושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

5* אמר אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות- עד שדרשה בן זומא: שגאמר, "למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך": ימי חייך- הנמים, כל ימי חייך- הלילות. וחכמים אומרים: ימי חייך- העולם הזה, כל ימי חייך- להביא לימות המשיח.

6* ברוך המקום, ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישׂראל, ברוך הוא.

בנגיד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.

חכם מה הוא אומר: **מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אתכם:** ואף אתה אומר לו כהילות הפסח: אין מבטירין אחר הפסח אפיקומן.

רשע מה הוא אומר: **מה העבדה הזאת לכם:** לכם- ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעקרו. ואף אתה חקקה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לי- ולא לו. אילו היה שם, לא היה נגאל.

תם מה הוא אומר: **מה זאת?** ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו יי ממצרים, מבית עבדים.

ושאינו יודע לשאול- את פתח לו, שגאמר: **והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים.**

7* יכול מראש חדש, תלמוד לומר ביום ההוא, אי ביום ההוא יכול מבעוד יום?

תלמוד לומר בעבור זה- בעבור זה- לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך.

8* מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו,

שגאמר: ויאמר יהושע אל כל העם, כה אמר יי אלהי ישׂראל- בעבר הנחך ישובי אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. **ואקח את אביכם** את אברהם מעבר הנחך ואולף אותו בכל ארץ כנען, ואברהם את זרעו ואתן לו את יצחק, ואתן יצחק את יעקב ואת עשיו. ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו, **ויעקב ובניו מצרים.**

9* ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב את הנק, לעשות כמו שגאמר **לאברהם אבינו בברית בין הבתרים,** שגאמר: "ויאמר לאברהם, **דע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדים וענו אתם** ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול".

[מקסה את המצות ומגביה את הכוס.] **10* והיא שעמדה לאבותינו ולנו!!** שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, **אלא שבכל דור דור עומדים עלינו לכלותנו,** והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

11* צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הנקרים ולבן בקש לעקור את הכל:

שגאמר: **ארמי אבד אבי, ויחד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול, עצום ורב**

- **ויחד מצרימה-** אנוס על פי הדבור.

- **ויגר שם-** מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים **אלא לגור שם,** שגאמר: ויאמר אל פרעה, לגור בארץ פאנו, כי אין מרעה לצאן אשר לעבדך, כי כבד הרעב בארץ כנען. ועתה ישוב נא עבדיך בארץ גשן.

- **במתי מעט-** כמה שגאמר: בשביעים נפש ירדו אבותיך מצרימה, ועתה שמך יי אלהיך כבוכבי השמים לרב.

- **ויהי שם לגוי-** מלמד שהיו ישׂראל מצנינים שם.

- **גדול, עצום-** כמו שגאמר: ובני ישׂראל פרו וישׂרצו ויורבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם.

- **ורב-** כמה שגאמר: רבבה כצמח השדה נתתך, ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים, שדים ככנו וישׂערה צמח, ואת ערם ועריה. ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמך, ואמר לך בדמך חיי, ואמר לך בדמך חיי

12a* וירעו אתנו המצרים ויענונו, ויתנו עלינו עבדה קשה.

- **וירעו אתנו המצרים-** כמו שגאמר: הבה נתחכמה לו פן ירבה, והנה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שגאינו ונלחם בנו, ונעלה מן הארץ.

- **ויענונו-** כמה שגאמר: וישימו עליו שרי מסיים למען ענתו בסבלתם. ויבן ערי מסכנות לפרעה. את פתם ואת רעמסס.

- **ויתנו עלינו עבדה קשה-** כמו שגאמר: ויעבדו מצרים את בני ישׂראל בפרך.

12b* ויצעק אל יי אלהי אבותינו, וישמע יי את קלנו, וירא את ענינו ואת צמלנו ואת לחצנו.

- **ווצעק אל יי אלהי אבותינו-** כמה שגאמר: ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, וינאנחו בני ישׂראל מן העבודה ויזעקו, ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה.

- **וישמע יי את קלנו-** כמה שגאמר: וישמע אלהים את נאקתם, ויזכור אלהים את בריתו את אברהם, את יצחק ואת יעקב.

- **וירא את ענינו-** זו פרישות דרך ארץ, כמה שגאמר: וירא אלהים את בני ישׂראל וידע אלהים.

- **ואת צמלנו-** אלו הבנים. כמה שגאמר: כל הבן הילוד היארה תפליכה וכל הבת תחיון.

- **ואת לחצנו-** זו הדחק, כמה שגאמר: וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם.

12c* ויוציאנו יי ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה, ובמרא גדל, ובאותות ובמפתים.

- **ויוציאנו יי ממצרים-** לא על ידי מלאך, ולא על ידי שרף, ולא על ידי שלים, **אלא הקדוש ברוך הוא** בכבודו ובעצמו, שגאמר: ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, והפיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה, ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. אני יי. ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה- אני ולא מלאך והייתי כל בכור בארץ מצרים- אני ולא שרף ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים- אני ולא השלים. אני יי- אני הוא ולא אחר.

- **ביד חזקה-** זו **הדבר,** כמה שגאמר: הנה יד יי חזיה במקנך אשר בשדה, בסוסים, בחמרים, בגמלים, בבקר ובצאן, דבר כבד מאד.

- **ובזרע נטויה-** זו **החרב,** כמה שגאמר: וחרבו שלופה בידו, נטויה על ירושלים.

- **ובמרא גדל-** זו גלוי שכונה, כמה שגאמר: או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במשח באתות ובמופתים, ובמלחמה ובגד חזקה ובזרוע נטויה, ובמוראים גדלים, ככל אשר עשה לכם יי אלהיכם במצרים לעיניך.

- **ובאותות-** זה המטה, כמה שגאמר: ואת המטה הזה תקח בידך, אשר תעשה בו את האותות.

- **ובמפתים-** זה הדם, כמה שגאמר: ונתתי מופתים בשמים ובארץ-.

דם- ואש- ותימרות עשן.

12d* דבר אחר: ביד חזקה- **שתיים,** ובזרע נטויה- **שתיים,** ובמרא גדל- **שתיים,** ובאותות- **שתיים,** ובמפתים- **שתיים.**

אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, ואלו הן:

דם	צפרדע	כנים
ערוב	דבר	שחין
ברד	ארבה	חשך
מכת בכורות		

רבי יהודה היה נוהג בהם סמינים: דצ"ף עד"ש באח"ב.

13* רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות.... **אצבע... יד [10x5=50 1:5]**

א רבי אליעזר אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של **ארבע מכות:** שגאמר: **ישלח בם חרון אפו....**

א רבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של **חמש מכות:** שגאמר: **ישלח בם חרון אפו....**

14* כמה מעלות טובות למקום עלינו! אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים, **דיינו.**

...אלו הכניסנו לארץ **ישׂראל** ולא בנה לנו את בית הבחירה **דיינו.**

- **על אחת, כמה וכמה,** טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: **שהוציאנו ממצרים,** ועשה בהם שפטים....

...ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו.

15* רבן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואילו הן: פסח, מצה, ומרור.

- **פסח** שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש היה קים, על שום מה: על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים, שגאמר: וואמרתם זבח פסח הוא ליי, אשר פסח על בתי בני ישׂראל במצרים בנגב על מוצרים, ואת בתינו הציל: ויחד העם וישתחוו.

- **מצה** זו שאנו אוכלים, על שום מה: על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך המלכים, הקדוש ברוך הוא, וגאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים ענת מצות, כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא נכלו להתמקמה, וגם צדה לא עשו להם.

- **מרור** זה שאנו אוכלים, על שום מה: על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים, שגאמר: וימרוו את חיהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך.

16* בכל דור דור חוב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, שגאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. **לא את אבותינו בלבד אלא הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו אלא עמכם,** שגאמר: **"ואותנו הוציא משם"**, למען הביא אתנו, לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבתנו.

מגביהים את הכוס עד הללויה.

17* לפיכך אנחנו חובים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו: הוציאנו מעבדות לחרות מיגור לשמחה, ומאכל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה. **ונאמר לפניו שירה חדשה: הללויה.**